

Reuniunea învățătorilor români

dela școalele populare confesionale ortodocse

din protopresbiteratele

Arad, Chișineu, Șiria, Boroșineu, Buteni, Radna și
Hălmagiu.

Organ periodic oficios

redactat

din încredințarea comitetului reuniunii de

Iosif Moldovan

președinte.

Edițiunea Reuniunei.

Abonamentul 5 coroane pe an.

Apare odată pe lună.

Arad, 1906.

Tiparul tipografiei diecesane greco-orientale române.

„Reuniunea învățătorilor“

organ oficios

apare odată în fiecare lună

Abonamentul anual e 5 cor.

se solveste anticipative la adresa casarului reuniunii *Iuliu Grofșorean* învățator în Gașa p. u. *Vildagos*.

Manuscriptele

sunt a se adresa redactorului *Iosif Moldovan* director școlar în Arad Piața Tököly Nr 8.

Rugăm pe tot românul de inimă, a sprigină acest organ al școalelor române.

Ofertele mărinimoase, pentru fondul de editare al organului nostru, sunt a-se trimite la adresa casarului reuniunii.

Onoratele redacțiuni sunt rugate a ne trimite foile în schimb.

Foile primite le păstrăm pentru biblioteca reuniunii.

Anunțuri se fac în mod foarte răstrâns și să plătesc anticipative: șirul 50 fil. Jumătate pagina: 12 cor. O pagină întreagă: 20 cor.

Cam ce e pricina raportului încordat între preot și învățător.

Acest titlu din fruntea unui articol publicat în numărul trecut al prețuitului nostru organ, m'a impresionat în mod deosebit.

Presupun că tot asemenea a atras atențiunea tuturor cetitorilor, pentru că nu cred să existe om și român, care să nu dorească armonia deplină între acești doi factori importanți, puși în fruntea instituțiilor noastre culturale.

Cu dorul de a cunoaște pricina răului ce zădărnicește propășirea noastră culturală, penetra-i ideile desfășurate, dar în locul celor sperate și promise în titlu am aflat o diagnoză nebazată, falsă.

Am rămas desiluzionat.

Scrutătorul neputându-se desbrăca de haina preocupățiunei, n'a putut prezenta cetitorilor ceia ce a promis în titlul lucrării sale, ba și presupunerile și le-a bazat pe principiu fals.

Nu presupun rea voință, pentru că tendința celor ce se ocupă cu deslegarea chestiunilor de asemenea natură nu poate fi alta decât aflarea mijloacelor de sanare. Și dacă 'mi permit a reflecta, o fac pentru lămurirea chestiunei și a-și dori să se ocupe cât mai mulți de ea, fiind de o importanță deosebită.

În deslegarea acestei teme s'a folosit de bază similitudinea chemării preotului și învățătorului și cu abandonarea principiului de drept s'a afirmat: *că preotul nu este superiorul învățătorului, ambii sunt coordinați între sine*. Nu-i vorbă dacă privești chestiunea din acest punct de vedere e așa. Preotul are să lumineze din altar, iar

învățătorul după catedră. Misiunile lor pot fi similabile și coordonate, dar raportul de demnitate nu, pentru că :

Preotul este președintele celei mai mari corporațiuni din comuna bisericească, a sinodului parohial, și ca atare reprezentantul sau capul întregii comune, iar învățătorul numai conducătorul unei instituțiuni susținute de comuna bisericească și ca atare stă sub dispozițiunea corporațiunilor parohiale, în fruntea cărora este preotul.

Raportul de demnitate între acești factori e deci evident. Preotul e capul întregii comune și prin urmare și superiorul școlii și a învățătorului.

Acesta e adevărul legal, care nu poate supăra pe nimeni.

Și dacă totuși de aici se naște supărarea, apoi nu raportul de demnitate care există și trebuie să fie între biserica mamă și fiii ei școala confesională și prin urmare între reprezentanții acestora preot și învățător sunt pricina, ci slăbiciunile omenești a celor ce poartă aceste demnități.

Așa dar repetez, nu raportul de demnitate dintre preot și învățător, ci nevrednicia unuia sau altuia, ori a amândurora, este pricina răului ce ne mistue.

Sunt învățători, cari încrezuți în trecerea ce o au la popor, ca fiii născuți în aceea comună; ori de trecerea ce o au la organele comunale pentru anumite servicii; ori prea încrezuți în prestațiunile lor, fără ași da seamă de adevărata lor chemare, fumeghează pe preot și-l desconsideră, neluând sfaturile și de multe ori bunele lui voințe în nici o seamă, iar în cazul când acesta folosește contra lui dispozițiunile legii, să aliază, de multe ori și cu dușmanii neamului, numai să-l facă pe preot imposibil.

Sunt apoi și preoți, cari abuzând de poziția lor consideră pe învățători de servitori și așteaptă dela ei supunere necondiționată întru toate, ba uneori și servicii umilitoare și dejositoare: să-i ducă pălăria și bastonul la înmormântări, să-i aprindă foc în cădelniță, să-i sărute mâna etc. — Mai sunt și oameni fără inimă cari pretind

dela învățători servitii grătuite la funcțiuni dela cari dânsii trag stole grase. Unii apoi nu se sfiesc a trage la răspundere pe învățători cu vină și fără vină în prezența poporenilor, ba de multe ori și înaintea școlarilor, fără a-și da seama de răul cel mare ce-l cauzează prin nimicirea autorității oficiale a învățătorilor.

De neîmplinirea datorințelor în privința catichizării, de nespriginirea intereselor învățătoresți, de neîndreptățirea și ignorarea învățătorilor chiar contra dispozițiunilor legali, nici nu mai pomenesc, pentru că toate aceste sunt slăbiciuni omenești nepotrivite cu demnitatea de preot și învățător.

Sunt așa dar și între învățători și între preoți oameni cu slăbiciuni, înconștii de chemare și nedemni de încredințarea lor și aceste însușiri sunt pricina răului ce împedecă propășirea noastră, iar nu raportul de demnitate ce există între preot și învățător.

Când preoții și învățătorii se vor desbrăca de slăbiciunile și patimile amintite, când toți preoții și învățătorii vor fi conștii de chemarea lor sublimă și când se vor ști spriginii unii pe alții împrumutat: *va înceta pricina raportului încordat*, și armonia mult dorită va încununa cu succes misiunea culturală a preotului și învățătorului român.

Cei ce mai au în inima lor o schinteie de dragoste către biserică și neam, să conlucre la realizarea acestui scump ideal.

Magistrul.

Joan Amos Comenius.*

Amintirea marilor bărbați cari prin ideile lor mari și hotărâtoare au produs transformări epocale în viața culturală a popoarelor, după un timp îngelungat de decenii și secole cu încetul să pălește. Valurile vremii vecinic curgătoare și nebiruite de oameni să închid asupra faptelor lor mărețe, și amenință acțiunile lor pornite în direcțiune estetică și plină de convingeri determinate, de a-le scufundă în noaptea uitării. Însă noi, generațiunea care tindem în toate acțiunile noastre către scopuri sfinte, datorită sfântă ne împlinim atunci, când putem și știm apreția personagele însemnate ale desvoltării culturale a omenimei, de a nu ne închide în nepăsare, de a sărbători memoria acelor mari bărbați ai timpurilor, cari însuflețiți de cele mai sublime sentimente umane și-au jertfit viața pentru binele comun, ci cu gratitudine fiiască să ne aducem aminte de ei, mai ales la ocaziuni festive cum e ziua de azi, când ni dat de a fi adunați mai mulți la olaltă, în ale căror inimi pulsează aceleași sentimente și aspirațiuni, căci mult au lucrat, și deși terapeul nu și-a desvălit toate tainele sale scrutării lor, totuși trebuie venerați.

Unul dintre acei bărbați, carele bazat pe cele trei principii ale creștinismului, credință, dragoste, nădejde, a scos la iveală esența noului adevăr, de a scoate ome-

*) Disertațiune citită în adunarea generală a Reuniunii Învățătorilor români dela școalele populare confesionale ortodoxe din protopopiatele aradane I—VII, ținută în Pecica, la 16 29 și 17 30 August a. c.

nimea oropsită din lanțurile ce o cutropeau, luminând întunerecul ce ar fi dominat misteriosul viitor, carele a brăzdat noua brasă în viața culturală a omeniei, carele cu o putere uimitoare pătrunde cele mai adânci probleme ale secolului său în ogorul educației, carele păsește mai departe cătră adevăr și dragoste, arătând lumii su-fleteasca sa credință despre mersul regulat și natural în misiunea și în mijlocul de a formă oameni în înțelesul cel mai complex al cuvântului este: *marele pedagog din secolul al XVII Ioan Amos Comenius*, a cărui nume pururea va străluci cu glorie în istoria pedagogiei.

Referitor la biografie foarte nimerit zice savantul prof. rom. Iorga „În timpurile noastre cea mai bogată biografie o au aventurierii și aceia dintre oameni așa numiți politici, cari samănă cu dâșii“. Restul material al unei vieți însemnate se închee în puține cuvinte.

S'a născut în Nivnitz 1592, unde odinioară Russ predică doctrinele sale pentru ajungerea la mântuire, iar astăzi crește aceea generație de oameni, cari joacă tombola politice, la cari mai nainte parlamentul austriac în semn de dispreț să uită de peste umeri, iar astăzi ascultă cu toată bunăvoința vorbirile chilometrice răsărite din o adevărată iubire de limbă și națiune. Studiază filozofia și teologia la universitatea protestantă din Heilbron sub renumitul Aldstedt. Dar nu peste mult, un timp dureros pentru el și coreligionarii săi, începe activitatea violentă. Ordinul imperial expulzează din imperiul austriac pe toți cei ce vor cuteză să imiteze pe Aedrach, Misach și Aodenago. Doauă cărți de cuprins religios datează din acel timp de tristeță al său „Labirintul lumii“ și „Paradisul inimii“, ca unele dintre cele mai frumoase dintre scrierile lor în proză. Luând drumul pribegiei ajunge desnădăjduit la Lissa, unde urmăritor al binelui suprem nu își găsește Capua odihnii. Dedicându-se instrucțiunii tinerimii și scrierilor didactice, întră în relațiuni cu cei mai renumiți bărbați de școală din Europa, publicând scrierea sa „lanua linquarum reserata“ care-i face mare

renume și care după sfânta scriptură era cartea cea mai răspândită între popoarele orientului. Când renumitul Cancelar al Svediei Oseentierna luând exemplul Englierei voește să reformeze întreaga stare a școalelor, el nu putea decât în rândul prim să pronunțe Comenius muncă, pe care a și îndeplinit-o cu mare ardoare, aruncând jos mistria măestrului și apucând iarăși cu jertfire de sine sapa muncitorului înțelept și neobosit ce caută marmora. Intorcându-se la Lissa, scoate la lumină din bogățiile de știință ce îngrămădisise opera sa neperitoare „Didactica magna“, care e un strălucit monument de marmoră în armonioasa desfășurare a căreia s'a vădit un mare artist și pe urma căreia tînărul și vânosul luptător și-a luat locul lângă marii războinici din toate timpurile, cari povestesc și cântă, unul în auzul altuia, faptele mari cari le-au săvârșit în viață, pentru ridicarea omenimei pe pedestalul Canaanului de fericire (I.) Dar sufletul său de urmăritor al adevărului și lauda întregii lumi, nu trezi nici o mândrie moleșitoare în el, care n'a vânat triumful, ci a iubit lupta, a iubit-o fără de margini și înainte de toate, înțelegând că ea este pentru viața morală, cea ce este tragerea aerului viu în plumâni pentru viața fizică (I.). Războinicul cu arma totdeauna gata, asaltatorul idealului, râvnitorul faptelor, nu al viselor, vine în 1650 în Ungaria, pentru a pune școalelor din Sárospatak o nouă bază de organizare, edând spre acest scop cartea „Orbis sensu alini pictus“ prin care Comenius devine părintele învățământului intuitiv, utilizându-se până în jumătatea secolului trecut și despre care Goethe zice: că în copilărie n'a avut alta carte de joc, iar Kerder constată că deși e scrisă în timpuri depărtate, totuși nu e întrecută de nici o carte de acest fel. Patriei noastre nu i-a fost dat să guste mult din faptele mărețe ale acestui revoluționar al școalelor, căci moartea timpurie alui Rákoczy (S.) îl face să o părasească, și în urma devastării orașului Lisa de către Poloni să stabilește în orașul Amsterdam, unde edă toate scrierile sale.

Moare în orașul Noarden 1671. Aceasta este pe scurt viața lui Comenius, iar cât privește valoarea operelor sale ele au fost, sunt și vor fi adevărate relicvii sufetești, tinzând către înfrățirea tuturor inimilor pe baza sfintei scripturi și a rațiunii către cari aleargă toate idealele înalte ale omenimei. A fost o voință stăruitoare spre fapte bune, cari purcedeau din adevăr, bine și frumos. De aceea și reformele sale începute, nu le-a dus în palatele bogăților și fruntașilor, ci celora a căror păhar de noroc a fost gol; săracilor și oamenilor de rând! flămânzilor și setoșilor, după tot ce leagă pe om de ziditorul lui. A fost un mare vorbitor al vremii sale, care prin cuvinte oraculare sfințite prin buchetul înțelepciunii a spus, că nu e problema omenirii de a se împărți în secte oarbe, în aprindere de rug, în blăsteme reciproce, ci în cunoașterea cât mai exactă a înaltelor porunci Dumnezeiești cari cârmuesc lumea, și cari i-au fost lumina cea mai curată și călăuzul cel mai chemat. S'a stins ca oricare altul, pentru că tot ce se naște trebuie să moară, ca destinul să se împlinească.

Să intrăm în material ca să vedem principiile lui Comenius referitoare la educațiune, depuse în opera sa „Didactica magna“, sau după cum o numește el „Bunes omnia docendi artificium“.

A-ți întoarce fața de lumină, e a-ți lăsa sufletulu în întunec, și întunerecu! este neliniștea. Astfel dar cu mâinile întinse căutăm scăparea pe dibuite zice Timon către Caius (Lienkiewicz). Convingerea despre toate defectele ce dominau în școalele contemporane, face pe Comenius de a rupe cu trecutul, încă nedevenit la sine, arătându-se cu mult mai nemulțămît decât ființele supranaturale a căror pasiuni și regrete le-a descris Dante, și prin o metodă aleasă, după un plan bine determinat, cere promovarea instrucțiunii tinerimii, ținând cont de perfecțiunea intelectuală și religioasă morală. Iar ca să devină membri folositori societății, înaintea cărora să lumineze idealul personalității, care nu este altceva decât

tocmai ceea ce numim noi caracter moral, cere un învățământ concentrat, plăcut și temeinic, fiindcă un asemenea învățământ va înfățișa mai multă lumină, ordine, pace și liniște. După ce filologiază asupra cuvântului „didactica” arta de a învăța pe toți toate, arată o mare nemulțămire și mâhnire sufletească către acei bărbați, cari credeau că în școale să bate apa în piuă. Alcătuind manuale pentru a învăța mai iute și mai sigur cutare limbă, spuindu-le că aceste abateri sunt niște efecte fără preț adunate din o practică superficială. Comenius promite o Didactică mare de a învăța pe toți toate, cu scopul de a dobândi o cultură științifică adevărată, moravuri curate și religiozitate adevărată. O artă generală pentru întemeierea școalelor și conducerea lor, încredințând lucrarea sa păstrării și cercetării acelor, cari sunt capabili a o judeca. Iar dacă cineva știe mai bine sau a găsit ceva mai bun, espună-și părerile, ca astfel pentru ascunderea talantului să nu fie acuzat de Dî, carele voește ca fiecare din servii săi să fie slugă bună și credincioasă.

Voind a documenta cetitorilor că lucrarea sa nu este numai o carte de visuri, să nu fanatizeze asupra ei, dinainte, ci să judece numai dupăce a cetit-o, începe seria principiilor sale cu compararea celor două opere mari ale creațiunei „Paradisul și omul” și citând pe Moise zice: Dumnezeu a așezat în paradis pe om nu numai spre a-l păzi ci a fi și el însuș o grădină aleasă pentru Dumnezeul său, căci precum paradisul era cea mai frumoasă parte a lumii, așa și omul e creatura cea mai aleasă, cea mai delicată în a cărei inimă se revarsă cele mai felurite daruri ale sfântului Duch, ear din corpul său curg râuri de apă vie. Prin dominarea poftelor lipsit a fost omul de grația lui Dumnezeu, astfel trupul și sufletul său dat ostenelelor și mizeriei. „Dar eu te sădisem viță aleasă, cum de te-ai făcut o coardă de viță sălbatică” se tângue Domnul, carele văzând că prin gustare din pomul cel de demult în Edem ne-am făcut ca un deșert și ca o mare pustie. Domnul tăind cu fereastrăul legii

sale ărborele uscat al inimilor, răsădește din uou altoi din paradisul ceresc. Dar durere. Nici acum nu este nimenea carele să facă bunătate, nu este, până la unul. Și după pierderea și a acestui dar ceresc, Domnul prepară aleșilor săi un paradis etern. Acolo a intrat Hristos după ce s'a depărtat de corp, acolo a fost condus Pavel ear Ioan privea splendoarea sa. Și cel mai eficace mijloc de a re-tabili paradisul pierdut și de a câștiga pe cel etern, e buna și adevărata creștere a tinerimei. Hristos ca să pună capăt fărădelegilor încuibate în poporul său cel ales, care cu răstignire l-a răsplătit, arată că copiii nu sunt numai obiectul adevăratei înnoiri, ci de-asemenea și modelul aceleia. De-aceea le zice: Adevăr grăesc voaună; de nu vă veți întoarce și nu vă veți face ca pruncii, nu veți intra în împărăția lui Dumnezeu, căci a lor e Hristos, a lor e sfințenia, a lor e grația lui D-zeu, ear faptele lor trebuie să ne fie de model. Dumnezeu iubește așa mult pe copii, pentru că la ei totul e mai accesibil de a lua îndurarea cea biruitoare a lui D-zeu, ear fructul unei bune educațiuni a lor e distrugerea satanei. Deci scoate sabia tu cel ce ești încins cu ea și conlucră la estermnarea babilonului desfrânărilor, ca Domnul să te miluiască și Duh drept să înnoiască întru cele din lăuntru ale tale. Pentru a putea sădi în sufletul micilor copilași altoiul înțelepciunii, moralității și religiosității, instrucțiunea lor trebuie să se înceapă cât mai de timpuriu, căci e proprietate naturală, a tuturor creaturilor organice, că ele cât timp sunt fragede să încovoae și iau mai ușor o formă oarecare, întărite însă nu să mai pleacă. Tocmai așa e și omul. Pentru a se putea instrui și ridica la demnitatea de om, ia dat Dumnezeu anii tinereții, căci atunci dorința e mare și ardinte, spiritul ager, ear memoria credincioasă. Și sigure sunt numai impresiunile câștigate în etate fragedă, și e o minune a lui Dumnezeu dacă se pot schimba. A se îngriji de buna educațiune a copiilor cade în sarcina părinților, ca unii, cari fiind cauza vieții acelora, sunt însărcinați a fi și

dătătorii unei vieți morale și inteligente. Căci zice Domnul prin gura apostolului, „și voi părinților nu întârîtați pe pruncii vostri spre mînie, ci creșteții în învățătură și în temerea de Domnul.

Fiindcă partea cea mai mare dintre părinții copiilor nu înțeleg, ori nu au timp a se dedica instrucțiunii, s'au introdus obiceiul a se încredința copiii multora, spre a fi învățați, la persoane distinse prin conștiința în știință și seriozitate a moravurilor. Aceste persoane sunt învățătorii. Ba chiar de s'ar afla părinți cari să se consacre creșterii copiilor, totuși e mai bine de a se aduce într'o adunare mai mare adevărată în școală, unde tinerimea de ambe sexe trebuie să urmeze, pentru că toți trebuie înzestrați cu percepțiile adevăratei înțelepciuni, toți sunt formați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și dela toată cere iubire, recunoștință și laudă căroră le-a dat chipul său. În chipul acesta toți se vor dezvolta intelectualmente, făcând viața aceasta obositoare, mai plăcută și mai ușoară și așteptând pe cea viitoare cu mai mare demnitate și speranță. Că școale în cari inimile să se atragă și să se umplă de iubirea divină, unde sentimentele și tendințele să se conducă spre complecta armonie a vîrstații, nu există, aduce ca probă dorința Luther adresată în 1525 tuturor statelor imperiale. I. A se înființa școale în toate orașele, târgurile și satele, ca tinerimea de ambe sexe să se instrueze în așa chip, încât și cei ce să ocupă cu agricultura sau meseria să meargă cel puțin două ore la zi spre a fi instruiți în cunoștințe folositoare, în moravuri bune și în temerea de Dumnezeu. II. Să se educe după o metodă ușoară, prin mijlocul căreia nu numai să nu se îngrozască de învățătură, ci din contră, să fie atrași ca de niște mîncări gustoase. Dar dorința nu i-s'a împlinit, căci chemându-i, nu a vrut să-l urmeze, pentru că nu a fost duh în gura lor. Nu numai atât. Și în școalele cari se aflau, nu s'a procedat cu seriozitate și prudență îndestulătoare după o metodă atrăgătoare, prin care să se conducă în deprinderi bine și să se planteze în su-

fletul copiilor temerea de Dumnezeu, ci totul s'a prezentat încurcat în formă de enigme, îndopându-se numai cu teorii seci, coji de cuvinte și cu pleavă de opinii. Comenius cere și pretinde ca școalele să se aducă într'o stare mai bună, în cari stricta ordine, să se împrumute dela natură, căci răzimați pe baza naturei vom înainta cu siguranță, ear rezultatul va fi cultură, vârtute, pietate adecă, cele trei izvoare din cari curg râurile celor mai perfecte bucurii.

Referitor la învățarea limbilor, Comenius ținând de principiul: „A învăța pe un copil mic într'o limbă străină însemnă: a-l învăța să călătorească înaintea de a ști umbla în picioare“, cere însușirea vie a libii materne pentru trebuința de toate zilele, ear dintre cele străine, pe cele vecine pentru relațiunea cu vecinii, dar nu complect până la perfecțiune, adecă nici corect, nici profund, după cum se pretinde în veacul zis al luminii, ci numai după trebuință, căci cunoașterea complectă a unei limbi nu e pentru nime necesară. Chiar Cicero n'a știut complect limba latină, deși el a fost cel mai mare măestru al ei, mărturisind că espresiunile meseriașilor îi erau necunoscute. *O limbă se învață dacă se face binele.* Pentru a fi copii fermi prin temperament și flexibili prin reflecșiuni, cere disciplină conform legilor artei. Școala fără disciplină e ca moara fără apă. Luându-i-se unei mori apa, nu mai poate funcționa, asemenea lipsind unei școli disciplina, totul e în disordine. Dar școala să nu fie plină de bătaie, ci învățătorii cari se ocupă cu pescuirea vârtosilor, înfrumșetând școala cu portretele bucuriei și ale veseliei să apese pe de-o parte cu severitate spre teamă și umilire, ear pe de alta parte să-i înalțe cu amabilitate spre iubire și deșteptare vie. Fericiți acei învățători cari pot uni pe amândouă. Fericită e tinerimea care se poate bucura de asemenea învățători. Cuvintele mele cât de vii vor fi, niciodată nu vor putea să stea la înălțimea faptelor săvârșite de cel mai mare pedagog al secolului al XVII, care în toată viața lui, cu mâinile în-

tinse spre cer spre a ne da credinții mai curate, a țintit la desrobirea omenimei din lanțurile ce-o cutropeau, la luminarea ei prin practicarea binelui, adevărului și frumosului și îmbunătățirea ei prin pace și bunavoiere. Făcându-o să înțeleagă sublimitatea vârtuții și înțelegându-o să-și scoată la lumină aptitudinile din camere obscure unde sunt închise, deschizându-și ferestrele inimei către cel ce desleagă pe cei ferecați în obezi, pentru ca să trimeată asupra ei harul răscumpărării și binecuvântarea Iordanului. Moartea înamorată de trupul său chinuit de mizeriile vieții, vizitând pământul l-a răpit, pentru că dispărând s-o urmeze cu sufletul care călătorind în infinit nu știm unde să-l căutăm. (Y).

Onorată adunare generală !

Dintre toate misiunile ce sunt date omului să le îndeplinească pe pământ, nu este nici una așa de frumoasă, așa de nobilă, așa de importantă și care să ofere atâta bucurie ca misiunea de învățător. Mănat pururea și pretutindenea de a da întunerecul înapoi, făcând loc unui soare biruitor, este atras de căldura multor priviri setoase de lumină, cari pășind în templul sfânt al artei cu dragoste și umilire așteaptă pe cel ce duce în spate nepăsarea autorităților, pe cel ce înfruntă obrășnicia multor bufoni încoronați cu coroane nemeritate din cari florile artificiale strălucesc de departe, să-i învețe a cunnaște pe cei trei prietini prin mijlocirea cărora a putut străbate negura vremilor. I. Limba pentru nimicirea căreia, esacta murdărie de caracter și acum pe mulți împinge de a face indiani credincioși sau fakiri cari să renunțe de bună voie la folosirea unui membru pentru salvarea sufletului. Dar inzeștrați cu armele iubirii pentru că nu se vor face transfugi și eunuci, desbrăcându-se de eul lor cugetător, ci răpiți de farmecul ei, încă o limbă și încă un creier vor mai cere ca să cânte prin veacuri a ei reinviere. II. Pământul pe care străbunii cu sânge cald

I-au apărat și pentru apărarea căruia în rîndul luptătorilor cu glorie a și murit. III. Legea pentru care martirii națiunii suferit-au bice din partea celor ce credeau că Dumnezeu e adorabil numai după credința lor. Nimic mai frumos decât să lupti pentru scoaterea neamului din frământările năvalnice ale neștiinței, unde l-au încuiat străinii și l-au pecetluit ai săi, să lupti pentru lecuirea boalei de care suferă, osebindu-l și pregătindu-l la luptă pentru câștigarea dreptului de viață, iar pentru toate aceste datorințe sfinte de apostolat, să înduri lipsa, batjocura și în fine totul pentru popor pentru un ideal Deci înaintea! Dascălilor, pentru căutarea binelui și a mai binelui pe drum bun și cu noroc.

Nicolae Cristea,
învățător.

Alcoolismul.*)

Iubirea, ce am față de mult cercatul meu popor Român, dorul de a-l vedea și pe el în șirul națiunilor dătătoare de ton, vrednice de imitat, mă îndeamnă, ca în lucrarea de față, în modesta-mi disertațiune, să mă ocup de cel mai mare, cel mai îngrozitor, cel mai lătit, cel cu urmări mai funeste rău, din multele rele, ce bântue azi poporul nostru.

Alcoolismul, sau consumarea beuturilor spirituoase în măsură mare, este răul de care doresc să mă ocup, este insecta impertinentă, care roade la rădăcina fericirii genului omenesc și care de mult a preocupat și preocupă și azi capetele cugetătoare și pe alți indivizi, cari au purtat și poartă în inimă iubirea față de semenii lor.

În zilele noastre lupta contra acestui ucigător dușman a devenit foarte înverșunată. Ca dovadă poate servi al X. congres antialcoolic-internațional, ținut în toamna trecută în capitală, la care au participat delegați nu numai din statele Europei, ci chiar și din Azia și îndepărtata Americă și unde alcoolismul a fost combătut cu putere de pedagogi, medici, sociologi-politici și alți reprezentanți ai științei moderne.

Pe noi învățătorii poporali, cari ne place a fi onorați cu titlul de „luminătorii și conducătorii naturali ai

*) Disertațiune citită în adun. gen. din Pecica. Adnes la protoc. snb F.

poporului" — ne privește mai de aproape mișcarea începută contra alcoolizmului și ni-se impune chiar, ca înrolându-ne cu toții sub stindardul ei, lucrând fără preget ziua și noaptea să ne oferim serviciile.

Că vom stirpi de tot acest rău nici să gândească cineva, căci fără bețivi nu vom rămânea nici odată, dar scopul va fi ajuns, dacă *îi vom împușină*, ca cu timpul să ajungem a avea un număr așa de mic de bețivi, încât să-i putem socoti, sau dacă-i vom face *să bea cumpătat, cu măsură*.

Istoricul. Sub alcoolism avem a înțelege pe toate beuturile, ce conțin alcool. Ce e alcoolul? Alcoolul nu e altceva, decât zăharul produselor transformat prin fermentațiune. El deci să afla, ca parte esențială în toate beuturile produse prin ferbere. El e atât de vechiu, cât de vechi sunt și beuturile, dar a fost descoperit numai mai târziu.

În secolul al X. un alchimist (medic) arab cu numele Albucazis s'a trudit mult timp, ca să afle un mijloc, un medicament prin care să poată lungi scurta viață a pământenilor. Mult timp s'a ocupat el cu această idee. După multe încercări ajunse la cunoștința unui fluid nou, necunoscut până aci, pe care-l estrase din trestie.

Fluidul descoperit nu l'a mulțămît, din contră îi cauză cea mai cumplită supărare, căci prin probe ajunge la trista convingere, ca în loc să lungiască — luat în cvant mare — scurtează viața omului. Acest fluid în decursul timpului primi numele de *alcool*.

Alcoolul deci fû cunoscut mai întâiu de Arabi, cari apoi îl împrăștiară în toate părțile. În Europa fu cunoscut cu mult mai târziu.

La început să întrebuința numai și numai ca medicină și unicul loc unde se putea căpăta era fărâmcia.

Din fărâmcie fu scos în birturi numai în secolul al 16, când convingându-se chimiștii, că alcool există și în vin, de unde le-a succes a-l estrage prin destilare, începură a-l amesteca cu apă și această nouă beătură

începî a se lua ca și celelalte beuturi existente. Iată Dlor originea rachiei, cei făcătoare de minuni, care te face din om ne om. Aceasta beătură să întrebuiască mai ales în războiul de 7 ani.

Napoleon în războiul cu statele Europei — prin învartirarea soldaților pe la singuratele familii — lăți așa de tare noua beătură, încât astăzi a devenit o adevărată patimă, o adevărată boală epidemică, care pustiește omenirea mai rău decât îngrozitoarele popoare barbare dela începutul evului mediu.

Am zis, că toate beuturile, ce conțin alcool se numesc beuturi alcoolice s'au în limba poporală spir-tuoase. Cele mai întrebuișate beuturi alcoolice sunt: vinul, berea și rachiul. Vinul fu cunoscut și întrebuișat și de tata Noe. Berea o cunoșteau Egyptianii, Germanii și Romanii, dar sub alte numiri. Afară de aceste mai sunt o mulțime de beuturi alcoolice, cari fiind foarte scumpe, țărani nostri nu le întrebuișează.

Influința. Lungile și temeinicile esperințe au condus pe medici renumiți la adevărul, la convingerea, că alcoolul e un venin. Nu e însă venin, ca veninele comune, întrebuișate în medicină, care să omoare de odată, el omoară pe încetul prin o lucrare continuă, dar sigură.

Toate beuturile, cari să produc prin fermentație conțin alcool, dar în nici una nu este atât alcool, ca în rachiul, beutura predilectă, beutura națională a Românului. Pe când berea conține 2—8%, iar vinul 8—20% alcool *curat aetyl*, pe atunci rachiul conține 45—55% alcool *puțin curat* numit *amylum*, care după cercetările celor mai renumiți fiziologi are în corpul nostru un efect de cinci ori mai mare, mai intensiv, ca alcoolul curat. Deci sănătatea, care e cea mai mare comoară omenească pe pământ, la beutor, dar cu deosebire la beutorul de rachiul, devine sdruncinată și respectivul cu pași repezi grăbește spre ușa mormântului.

Grava înrăurire, ce o are alcoolul, a făcut pe renumiți bărbați învățați, ba chiar și pe cârmuitorii statelor,

să se ocupe mai mult, mai temeinic cu acest flagel a omenimei, să afle modul, mijloacele prin cari s'ar putea delătura.

a) *Urmările fizice.* Cea dintâiu urmare să vede în organismul fizic. Perând la omul bețiv — începând cu stomacul — devin atacate toate organele, cari susțin viața. Să produc o mulțime de boale, cunoscute în știința medicală sub numirea de cataruri: de gât, de stomac, de plămâni, mai târziu inflamație de ficat, dropică sau boală de apă, îngrășare de inimă și alte boale din ce în ce mai periculoase, cari iușesc perirea omului, sau îi deschid ușa mormântului dintr'odată.

Nu numai internul, ci și externul îl transfoarmă alcoolismul. Pe beutorul pasionat îl poți cunoaște de departe. Are o față înflăcărată, sau foarte palidă, nas roșu vânățiu, îi tremură mâinile și picioarele, pe lângă aceste are crâncene dureri de cap. Esperința dovedește și aceea, că unii bețivi cătră bătrânețe își perd vederea și auzul.

Numai un medic expert ar putea spune cu de-a-mănuntul înrăurirea alcoolismului asupra fizicului omenesc.

b) *Intelectuale.* Nu numai asupra fizicului, ci și asupra intelectului, asupra minții înrăurește nefavorabil alcoolismul. Zilnic ni-se prezintă ocasiunea să vedem, cum slăbesc facultățile intelectuale la bețivi. Judecata — darul cel mai scump dela Dumnezeu, prin care omul se deosebește de dobitoace, prin care omul devine regele pământului — să întuneacă. Memoria să tâmpește. Fantazia slăbește. Voința scade și astfel bețivul devine neenergic. Poftele iau un avânt așa de mare de nu le mai poate stăpâni. Bețivul nu numai, că n'are spor la lucru, dar nici nu voiește a lucra regulat. E nepăsător. Nimic nu-l interesează. Nici chiar familia sa. El n'aude nici plânsul femeii sale, nici vaetul copiilor. E mai rău decât fiara sălbatică. Conștiința — care ar trebui să fie judecătorul faptelor sale, care ar trebui să fie buzola, după care ar trebui să-și îndrepte toate intențiunile sale — la bețiv

e sguduită din fundament, e întunecată și astfel el neputând face deosebire între bine și rău, comite fapte neertate : injură, să bate, pradă, aprinde fură, jură strâmb, chinuește, omoară și alte răutăți, pentru cari legea îl pedepsește foarte aspru.

Toate aceste fapte triste provin de acolo, că alcoolismul slăbește creerii și slăbind creerii slăbesc și puterile intelectuale-morale.

Mulți oameni deștepți, voioși, diligenți, după ce s'au dat beuturilor au pățit așa. Exemple avem nenumărate, numai să voim a le vedea.

c) *Ereditare*. Nu ar fi mare năcaz, dacă urmările alcoolizmului li-ar simți și suportă numai indivizii bețivi. Ele trec și asupra fiilor ba chiar și a nepoților. Esperința dovedește, că alcoolicii nasc copii defectuoși sau aplicați spre boale. Ca dovadă poate servi rezultatul ajuns de un medic neamț. El fiind medic de casă la mai multe familii, a luat la țântă, a făcut experiență cu zece familii alcoolice, și zece nealcoolice. Rezultat : a constatat, că sterilitatea adică lipsa de prunci la alcoolici e pronunțată, urmașii lor însă sunt *sau cu defecte* mentali precum : *idioti, năuci, tâmpi mutalăi*, sau cu defecte corporale, sau de scurtă viață și numai o parte de tot mică sunt întregi, dar și aceștia sunt aplicați spre boale.

Vorbind în țifre a constatat 70—80% urmași defectuoși corporalmente, ori spiritualmente și numai restul întregi. Pe când în urmașii celor zece familii nealcoolice numai 15—20% a constatat defectuoși.

Sunt însă cazuri, când din părinți bețivi ies copii talentați, genii, aceasta se esplică așa, că băiatul a moștenit însușirile mamei și nu a-le tatălui.

d) *Economice*. „Strânge bani albi, pentru zile negre“, răsună o zicală din bătrâni și Doamne, ce mare înțelepciune conține. Cu durere însă trebuie să mărturisesc, că acest proverb, de-și din pățania Românului porcede, totuși Românul nu îl ia în evidență. Suntem săraci, ca Vinerea Paștelui, și cu toate aceste prădăm

banii câştigaţi cu mult chiu şi vai, în mod uşoratic, pe lucruri de nimica, pe beuturi, cari bagă boală în corp. iar de hrana bună, care e necesară pentru susţinerea sănătăţii nici habar n'avem, nici gândim.

Au la câţi nu vi-s'a dat ocaziune, să faceţi trista experienţă, că Românul nostru îşi dă bucăturile cele bune, puii, ouăle, ba chiar şi grăutul — mulţămindu-se cu mălaiu — pe puturoasa şi otrăvitoarea răchie, care îi curmă sănătatea, bunul nume şi bunăstarea.

Românul întrebuinţează de tot des beutura, ca şi când fără de ea nici n'ar putea trăi. Ea nici un moment nu lipseşte de pe masa Românului, decât numai dacă banii îi lipsesc, dar şi atunci bea, dacă capătă în credit.

Românul nostru bea de bucurie, bea de supărare, bea de frig, bea de cald, bea de ostănit, bea de odihnit, bea de insomnie, bea de trezie, bea de jale, bea de voie bună, bea că a dat sau a scăpat de vr'o primejdie. Bea de orice serbare sau act familiar. La naştere rachiu, la botez rachiu, la ziua numelui rachiu, la logodnă rachiu, la ospăţ rachiu, la pomană rachiu... Îţi fată vaca aldămaş, îţi fată scroafa aldămaş, îi moare viţelul sau purcelul nu poate să-şi stâmpere tristeţea fără să-şi ude gâtul. Cumpără sau vinde ceva aldămaş, dobândeşte un proces aldămaş, moşteneşte ceva aldămaş. Orice adunare, ori-ce întrunire, orice alegere nu trece ca beuturile să nu ducă rol principal.

Cu un cuvânt pentru consumarea beuturilor este bună ocaziune ori şi când. Şi aceasta o face atât cel sărac, cât şi cel bogat, atât cultul, cât şi prostul, atât cei mici, cât şi cei mari, femeie, bărbat fără deosebire.

La atâta beătură trebuie însă mulţi bani, căci arăndaşul, care de regulă e jidan nu-ţi dă de pomană. Pentru ca să vă puteţi convinge despre enorma sumă ce se cheltueşte pe beuturi, las să urmeze următoarea tabelă:

Cine cheltuește într'o zi pe beutură	Pe lună	Pe an	În 2 ani	În 5 ani	În 10 ani	În 20 ani	În 30 ani
	coroane	coroane	coroane	coroane	coroane	coroane	coroane
8 bănuți (fileri)	2:40	28:80	57:60	144	288	576	868
12 " "	3:60	43:20	86:40	215	430	860	1290
16 " "	4:80	57:60	115:20	288	576	1152	1736
20 " "	6:—	72:—	144:—	360	720	1440	2160
30 " "	9:—	108:—	216:—	540	1080	2160	3240
40 " "	12:—	144:—	288:—	720	1440	2880	4320

Fără a fi nevoie de alte explicații, din datele de mai sus se poate vedea considerabila sumă, ce o cheltuește omul pe beutură în viața sa. Aceste constatări sunt numai și numai pentru țărani, cari beau cea mai ordinară și cea mai ieftină beutură.

Unde sunt acum celelalte clase? Căci nu numai la sate se găsesc bețivi. Cei mai crânceni bețivi sunt în orașe. Esperința vorbește, că orășenii beau mai mult, sunt mai alcoolitici, ca sătenii. Ei (orășenii) beau afară de vin pe puțin 3—5 pocale bere, rachiul pe zi. Computând pocalul de bere cu 20 bănuți, iar de rachiul cu 10 bănuți, ușor vei afla groaznica sumă, ce o cheltuește orășanul pe beutură în viața sa.

Aceste ar fi în linii de tot generale consăcintele, ce le trage după sine multa consumare de alcool. Unde mai pui apoi celelalte rele? Unde sunt relele cauzate pe terenul național? Câți deputați naționali? Câți slujbași cu tragere de inimă — cari ar lucra pentru binele amărâtului nostru popor — am avea, dacă nu ar fi omorătorul alcoolism? Zic toți! În fruntea poporului n'ar fi decât oamenii poporului. Atunci nu se vor judecă recurenții după buzunar, ci după minte și bună purtare.

Ținând apoi cont și de împrejurarea, că beuturi naturale, nefalzificate sunt foarte, zic foarte rar, (sunt

corbi albi), putem confirma că consecințele sunt cu mult mai grele, cu mult mai mari, mai sigure, mai grabnice precum am arătat mai sus.

Despre urmările provenite din alcoolism s'ar putea scrie volumuri, cari să umplă biblioteci întregi, și cari ne ar umplea de jale.

Sanarea. Văzând înfiorătoarele consecințe cauzate de alcoolism, ni se impune, ca să mișcăm toate pietrile și să găsim toate mijloacele potrivite prin care s'ar putea stârpi.

Mijloacele : După mine ar exista două feluri de mijloace și anume: 1. fizice și 2. morale. De cele fizice nu putem dispune noi, cele morale ne stau la dispoziție.

1. *Fizice.* Cele fizice ar constă din aplicarea pedepselor în bani și închisoare asupra celor ce folosesc beuturi până la îmbătare. Pentru aceasta ar trebui să fie legi anume.

Astfel de legi noi nu avem și doară nici n'om avea, că pe cei însărcinați cu crearea de legi, nu-i privește aceste, ci se ocupă cu alte prostii.

2. *Morale.* Mijloacele morale sunt depuse în mâna oricărui binevoitor, dar cu deosebire în mâna părinților, în special a mamei, învățătorilor poporali și preoților, cari veghează educațiunea oamenilor dela naștere până la moarte.

Mama în familie, învățătorul în școală, preotul în biserică, și apoi acești doi din urmă în societate să declare războiul și cu însufletire să ducă lupta contra alcoolismului. Când toți vor lucra în armonie și cu putere, ușor și iute vor ajunge la frumoase rezultate.

În ce va consista activitatea lor ?

a) Mama — în familie — să ferească pe micuți de a vedea, sau de a-le da beuturi alcoolice.

b) Să griască, ca copiii să nu vadă oameni beți, și dacă și văd, să-i prezinte pruncilor ca pe niște oameni pedepsiți de Dumnezeu.

c) Invățătorul prin sfaturi să arate elevilor înfiorătoarele urmări ce provin din multa consumare de alcool. Aceasta să poată face cu succes la tractarea părții din Istoria naturală, numită „Antropologie“ și la studiul „Igieniei“, care ar trebui să fie studiu obligator în școala poporală. Iar pentru documentarea acestor ar trebui să fie în fiecare școală tablouri în cari să fie înfățișat internul omului alcoolic, cu toate amănuntele. Să se arate organul respectiv în stare sănătoasă și cum prospițiază, când e atacat.

d) Să se țină regulat școala de repetiție.

e) Invățătorul să interzică elevilor, de a cercetă locurile publice, birturi, ospete etc. și acestea să se eze-cute cu toată siguranța.

f) Să se țină conferințe poporale cu scop de a combate datina de a bea și a îndemna pe cei prezenți a se grupă în societăți de temperanță. Ca aceste conferințe să fie atrăgătoare în ajutorul lor trebuie să vină schiopticoanele.

Aici, în aceste conferințe este apoi locul, de a îndemna pe cei prezenți a face promisiune :

1. a nu bea prin birturi.
2. a nu bea la cumpărări și vinderi cunoscutul aldămaș.
3. a îndemna pe părinți ca pruncilor până la 10 ani a nu le da nici un fel de beutură.
4. ai face să promită că câtă vreme vor fi beuturile rele, nu le vor folosi.
5. a face promisiune, că Dumineca și în sărbători înainte de serviciu divin, nu vor bea și
6. a nu întrebuința multă beutură la ospete, clăci, pomene etc.

St. Domni! Școalei și bisericii este încredințată frumoasa misiune de a chema din întunec la lumină, de a innobilita și îndulci, cu un cuvânt de a conduce pe individ către fericire, prin urmare dela învățători și preoți să cere în primul rând să facă tot posibilul, să miște toate

petrile în această direcțiune, să ceară modificarea întregului edificiu cultural-moral, cercând a da prin fapte recunoscute adevărată soluțiune marilor chestiuni vitale, cari au agitat și privesc și azi poporul nostru.

Iubită preoție și dascăline ! Să ne împlinim deci datorița, să luptăm din răputeri pentru delăturarea re-
lelor, să stirpim toți spinii cari au crescut și ș'au întins puternic rădăcinile în straturile poporului nostru, căci atunci vom binemerita dela națiune.

Așa să ne ajute Dumnezeu !

Apateu, luna Maiu 1906.

Gheorghiu Petrescu,
învățător.

Învățător!...

*Copile, fii îndurător
Ca dătătorul de lumini,
Ce arde-ai ignoranței spini :
El este învățător !*

*Porunca unui Creator
În lume l-a trimes,
Să-I facă voia cu 'nțeles :
Căci El e învățător !*

*Când te 'ndeamnă rugător,
Să cinstești ai tăi părinți,
Ascultă-l ca pe cel din sfinți :
Căci El e învățător !*

*Când spune 'n graiu fermecător,
Să fii cu milă pe pământ,
Ascultă-l ca pe Duhul Sfânt :
Căci el e învățător !*

*De-ti predică să ai amor
De Țeara ta, de Neamul tău,
Ascultă-l ca pe Dumnezeu :
Căci El e învățător !*

*S. Bârlea,
învățător.*

O primejdie mare.

Celui ce are inimă, ochii i-se umple de lacrimi, când cercetează în Dumineci și în sărbători bisericuțele noastre de pe sate și în loc ca să fie tixite cu credincioși cucernici — ca pe vremuri — se trezește numai cu preotul, dascălul și crâșnicul. Și, și mai mare îi crește amărăciunea, când află, că acei cucernici credincioși de mai nainte, nu-și caută de ale gospodăriei, ci sunt înfundați sau în *crâșme*, sau în *casele de adunări*.

Dela beții, desfrânări, furturi — la *casa de adunare*: iată apanajul, prin care crede poporul întunecat la minte că-și va mântui sufletul.

Necinstirea sărbătorilor, batjocorirea sfintei cruci, nepostirea, pe de o parte; explicarea falsă a textului biblic, îndrăgirea cultului străin, lăpădarea de naționalitate, pe de altă parte, — sunt tot atâtea simptome, cari involuntar trebuie să preocupe pe fiecare om cu mintea sănătoasă. Pentrucă trebuie să se știe, că *acela, care s'a perdut din sânul turmei credincioase, s'a perdut și ca naționalitate*.

A fost destul o ordinațiune din partea diregăto-riilor lumești pentru acei nefericiți, ca să-și încarce creerii, altfel destul de înfierbântați, cu învățături streine, și arătându-și sentimentele *pe față*, că pentru ei *este egal, a fi, ori a nu fi român*.

În fața unui torent să se opună un singur om ar fi o nebunie. Pentru a înfruntă valurile nu e destul o lopată de nisip, ci trebuiesc multe brațe, trebuie zid solid. Sunt zmintiți aceia, cari cred că prin *abuzuri* se vor opune lătirii sectelor. Numai prin *lumina minții* și *curățenia caracterului* se poate înlătură primejdia aceasta mare. Lumină multă să recere dela cei încredințați cu păstorirea; studiu îndelungat, bine chibzuit să cere dela clerul bisericei noastre. Prin studiu continuu va răsări la început timid, mai apoi viguros *cuvântul adevărului*, care va fi mana din pustie, apă izvorâtă din peatra seacă pentru poporul însetat.

În inima celor ce trebuie să împrăștie lumină trebuie să se aprindă *setea neastâmpărată după carte*, după cultivare continuă, după hrana ce nu se poate din destul prețui.

Pentru cei ce au luat jugul lui Hristos, nici o sarcină însă nu este grea. Cei ce au primit darul apostoliei, trebuie să știe ce înseamnă : *lăpădarea de sine*.

Iosif Stanca.

Informațiuni.

Școala de repetiție organizată în mod practic. Înaltul Ministru de culte și instrucțiune publică sub Nr. 66569/902, a ordonat transformarea școalelor de repetițiune în școale economice, cari se provadă pe adulți în mod practic cu cele mai necesare cunoștințe de pomărit, legumărit, vierit etc. etc. de după ocupațiunea principală a locuitorilor din comună, în senzul dispozițiilor cuprinse în §§. 50, 55 ai articolului de lege XXXVIII din 1868. — În aceasta afacere importantă — cu carea s'a ocupat și măritul Congres — Ven. Conzistoriu a convocat pe Miercuri 1-14 Nov. a. c. o anchetă școlară. După desbateri îndelungate s'a luat hotărîrea a se face propunere Ven. Conzistoriu, ca să facă dispozițiunile necesari pentru decretarea tuturor școalelor de repetiție în școale de economie practică. În Arad să se înființeze o școală specială agronomică, care să cuprindă toate ramurile economiei, ca să poată primi cunoștințele necesare în mod practic atât elevii institutului pedagogic, cât și învățătorii. Ancheta a stabilit și regulamentul necesar pentru aceste școale. — La anchetă au luat parte sub prezidiul Dlui Emanuil Ungurean, ca comisar conzistorial, Domnii: Dr. George Ciuhandu referent școlar; protopopii: Voicu Hamsea, Ioan Giorgia și Procopiu Givulescu; preotul Nicolae Martinovici; învățătorii: Iosif Moldovan, Iuliu Groșorean, Protasiu Givulescu, Nicolau Boșcai, Ioan Vancu, Ioan Ardelean, Demian Sebeșan, Petru Vancu și Georgiu Tomi.

Conferința de toamnă a despărțământului protopopesc Aradan s'a ținut Mercuri în 25 Oct. v. în frunțașă comună *Semlac*. Bravii semlecani au primit cu multă însuflețire în ospitalele lor case pe învățătorii tractului, sosiți în comună încă în presara binesuccesei conferințe. Conferința, la care au luat parte aproape toti învățătorii tractului și o mulțime mare de popor din Semlac, s'a ținut sub prezidiul dlui Ioan Vancu, în școala dlui Gregoriu

Roșu, seniorul învățătorilor din tract. Prelegerea practică din gramatică despre *părțile secundare ale zicerii*, ținută de dl Roșu cu școlarii săi, a satisfăcut pe toți prezenții. Disertațiunea oficioasă cetită de domnul Efreim Moldovan și proiectul de procedură la propunerea desemnului în școala poporală, arătat în mod practic de învățătorul Iosif Moldovan, a produs deosebită plăcere nu numai învățătorilor ci și poporului laic, care s'a depărtat foarte încântat, văzând stăruințele învățătorilor privitoare la îmbunătățirea învățământului. Au și dat expresiune surprinderii lor plăcute zicând: „Acum vedem noi ce e conferința“. Ne-au și poftit să venim mai des în comuna lor cam expusă. — Discuțiunile în jurul celorlalte chestiuni puse la ordinea zilei, încă au fost demne de numele învățătorilor. Dintre frunțașii Semlecani cărora li suntem mulțumitori pentru interesul arătat, amintim: Titu Guleș care s'a și făcut membru fondator al Reuniunii învățătorilor, apoi președintele comitetului parochial Călușeri, Todor Suciuc comisarul polițial, I. Barbosu șumar, Istin și alții mulți al căror nume din cauza locului puțin nu-l putem publica. Deosebită recunoștință merită și Domnii preoți locali Dimitriu Ganea, care cu cuvântările sale a secerat complăcerea învățătorilor; dar în deosebi încărunțitul Lazar Adamovici, care cu toate că e la 80 de ani, n'a părăsit pe dascălii adunați nici pe un moment. — Conferința proximă se va ține în Arad, cu ocaziunea examenului, la școala de praxă dela institutul diecezan.

Mișcări pentru îmbunătățirea sortii învățătorilor. Timpurile grele și scumpele insuportabile au scos din răbdare și pe indulgenții idealști ai omenimei. Mulți adânc cugetători din societatea omenească și cu deosebire oameni cari iubesc tinerele lor odrasle încredințate acestor uitați de lume, află de motivată și justă acțiunea învățătorilor și-i sprijinesc. Mulți sunt însă și de accia, cari și de astădată, caută să-i molcomească cu promisiuni și să-i oprească în acțiunea începută prin provocarea sentimentelor iubirii de neam, biserică și patrie. Învățătorilor români, în urmarea memorandumelor înaintate la Măritul Congres, li-sa pus în prospect posibila îmbunătățire, care sperăm nu se va amâna până după trecerea iernii.

Reuniunea învățătorilor magiari din comitatul Cenad, au luat conclud pentru convocarea unui congres al tuturor învățăto-

rilor. Reuniunea învățătorilor din comitatul Borșod, au recercat comitetul central regnicolar al Reuniunilor din patrie, se convoacă fără amânare adunarea generală, căci la caz contrar se vor alătura partidului socialist. Societatea învățătorilor confesionali calvini din cercul Pápa, a adresat circular către toate Reuniunile învățătoreshti spre a-și cuprinde dorințele în memorande adresându-le către dieta țării. Reuniunea învățătorilor calvini din jurul Also-Szabolcs-Haidu, a decis, că încât nu s'ar regula încurând afacerea salarelor, să se organizeze pe bază socială. Învățătorii din Ciongrad au hotărât să se întrevină la guvern pentru susceperă învățătorilr — fără deosebire de calitatea școalei — în categoria IX, X și XI de salare asigurate funcționarilor de stat. Tot odată au decis a-se organiza pe bază socială, dar fără colorit politic. Învățătorii dela școalele comunale din Arad au fost mai norocoși până aci, căci ei au cerut și reprezentanța orașului le-au și votat îmbunătățirea și anume: salar fundamental 1400 cor., cvincvenal de câte 200 cor., pentru locuință 500 cor. Pe lângă aceasta directorilor li-sa votat competența directorală 300 cor., iar pentru locuință 600 cor. Comitetul regnicolar al învățătorilor s'a întrunit Duminecă în Budapesta. În presară au ținut o consfătuire confidentă pentru pregătirea afacerilor pe sedința de Duminecă și sau arătat foarte nemulțămii față cu dispozițiunile înaltului guvern, decherând sus și tare că nu mai dau nimic pe promisiunile acestuia. Duminecă au decis apoi convocarea mult doritului congres în chestiunea îmbunătățirii sortii învățătorilor. După aceasta s'au prezentat în corpore la deputații adunați la club, rugându-i de spriginul cuvenit și au și obținut promisiuni în această privință. Congregațiunea comitatului Odorhei s'a adresat către toate comitatele se întrevină la dietă cu recomandarea de a pune pe învățători — fără deosebire de confesiune — în clasa a X și a XI de salarizare. În cursul timpului s'a lătit vești prin ziare că I. S. DI Ministru de culte intenționează a decretă minimalul salarelor învățătoreshti la 2000 coroane, dar aceasta veste s'a desmințit prin decherațiuni competente. Se afirmă însă, că în Ministerul cultelor se pregătește un proiect de lege privitor la ridicarea salarelor învățătoreshti la minimalul de 1000 cor. salar fundamental, cu avansament de 400 cor. la primii 5 ani de serviciu și cu cvincvenale de 200 coroane, așa că după un serviciu de 30 de ani, salarul învățătoresc s'ar urca la 2400 cor. Vom vedea!

Sfințire de biserici. I. P. Domn Episcop diecezan *Ioan I. Papp* a sfințit Duminecă în 29 Octomvrie, din nou restaurata biserică din *Șiclău*, în 5 Noemvrie biserica din *Homorog*, iar în 8 Noemvrie biserica din *Gyriș*. Prezența bunului arhiereu au produs mulțumire și multă mângăere pretutindenea.

Adunarea generală a Reuniunii surori din Timișoara s'a ținut Joi în 9 22 Novemvrie în Timișoara, sub prezidiul P. On. D. protopop Dr. Traian Putici. La învitarea primită, prezidiul Reuniunii noastre au răspuns prin o adresă telegrafică.

Corb alb. De când prin dispozițiuni regnicolare s'a stabilit minimalul salariului învățătoresc la 300 fl., rar ni s'a dat ocaziune să vedem comună bisericească, care la escrierea concursului să nu fi redus salariul la acest minimal. În „Biserica și Școala“ cetim concursul publicat pentru stațiunea învățătorescă din *Pilul mare* cu salariu de 1000 cor. bani, 10 jughere pământ estravilan, 20 cor. pentru conferințe, 10 cor. scripturistică, 24 coroane pentru curatorat și locuință cu toate apartinentele recerute. Suntem curioși a cunoaște motivele de această mare marinimozitate. Ni se pare că ceva favor spețial joacă rol și în această afacere și nu interesul învățământului.

Mulțămită publică eyprimăm P. T. Domni: Dr. Nicolau Oncu pentru suma de 5 cor., Damaschin Medrea 3 cor. și Vasiliu Tomuța 2 cor., cu cari, ca suprasolviri la petrecerea iubilară a confratelui nostru Nicolau Boșcai, a spriginit fondul de editare a organului reuniunii.

Cununie. Dl *Niță Popescu* ales preot în *Torac*, fiul bine-meritatului nostru coleg *Porfiriu Popescu* din *Covasinț*, își va serbă cununia Duminecă în 18 Nov. v., cu Domnișoara *Angelina Dejan* din *Toracul-mare*. Gratulăm tinerei părechi și fericitelor părinți.

† **Iosif Iosa**, învățător în *Pecica*, trecut acum de doi ani în statul de penziune, după un morb scurt de abia două zile a răposat în domnul. În mormântarea, făcută cu mare pompă școlară, la care au luat parte elevii și învățătorii tuturor școalelor din *Pecica* — fără deosebire de confesiune —, sa făcut Marți în 24 Octomvrie v. Reuniunea noastră a fost reprezentată prin Iosif Moldovan, Ioan Vancu și Nicolau Ștef învățători în *Arad*. Invă-

țătorii prezenți, folosindu-se de această ocaziune, însoțiți și de Domnii preoți Ștefan Tămășdan și Dr. Dimitriu Barbu, au trecut și la mormântul nu demult răposatului lor coleg *Georgiu Gebeles* spre a rosti rugăciuni și cântări duioase și pentru odihna sufletului lui. Dumnezeu să-i odihnească în pace!!

† **Virgil Popovici** fiul adorat al confratelui nostru *Georgiu Popoviciu*, învățător în Bătania și notar al reuniunei, a trecut la o altă viață mai bună și mai fericită. La actul înmormântării întâmplat în 25 Oct. v. a. c., — chiar în ziua conferinței noastre tractuale — desparțământul s'a reprezentat prin Domnii Ștefan Roja și Efrem Hedeșan învățători în Pecica.

Diverse. *Reuniunea femeilor gr.-ort. române din Fabricul-Timișorii și provincă*, sub prezidența Doamnei Dr. Maria Puticiu, cu ocaziunea adunării generale a Reuniunii învățătorilor au aranjat Joi seara în 9.22 Nov. a. c. o petrecere de dans binesuccesă. *Dl Dimitrie Popoviciu* secretar general al Reuniunii noastre învățătorești, în 26 Oct. v. s'a serbat ziua onomastică. Ne alăturăm și noi celor ce au felicitat cu aceasta ocaziune pe zelosul nostru confrate, dorindu-i multă fericire! *Inspecțiune școlară.* *Dl* referent școlar al Consistorului din Caransebeș Dr. Dimitrie Cioloca în 4 Nov. n. a. c., a plecat să inspecționeze școalele din dieceză. *Excursiune în București.* Confratele nostru Constantin Liuba învățător în Lugoș și redactorul „Meseriașului Român“, a condus o excursiune la expoziția națională din București. Excursionistii, cari vor lua parte și la festivitățile de încheiere a expoziției, au plecat din Lugoș Duminecă în 12.25 Nov. la 9 oare a. m. Spesele de călătorie sunt 16 coroane. *Predarea bibliotecii noului bibliotecar* Dimitriu Iliș învățător în Cuvin, s'a făcut Joi în 12.25 Oct. a. c., în sala profesorală dela Seminariul diecezan. *Aurel Bratu* profesor preparandial în Arad, în urma unui morb grav de nervi, a fost dus și așezat în spitalul comitatenz din Arad. Dorim reînsănătoșare grabnică Dlui profesor de mari speranțe. *Desparțământul proto-popesce Halmagiu* a Reuniunii noastre învățătorești s'a ținut conferința de toamnă Vineri la 10/23 Nov. în Hălmagiu, sub prezidiul Dlui Mihail Vidu. Învățătorii întruniți în conferință, au salutat telegrafice pe redactorul organului în calitate de nou prezident al Reuniunii.

Solvierea taxelor. Cassariul Reuniunii ne avizează că a primit următoarele taxe: *taxa de membru*: Dimitrie Boar 70 fil.; George Pleș, Simeon Crăciunescu, Simeon Bârlea, Dimitrie Iliș, Stefan Leucuța, N. Toconiță și Sidonia Voda câte 1 cor.; Ioan Borlea, Simeon Neamțu, Grigorie Farcaș, Nicodim Neagota, Ioan Suciu, Nica Sava, Iosif Stanca, Petru Eleneș, Solomon Jurcoane, Dimitrie Popovici, Alexandru Terebenț, Ioan Crainic, Ioan Funar, Petru Muntean, Ioan Marta, George Slăv, Elena Murgu, Teodor Câmpan, Emanuil Ardelean, Ioan Bele, Pavel Stana, Ioan Crișan, Ioan Caba, N. Popovici, Moisa Maris, Constantin Floruț, Teodor Drecin, Stefan Fericean, Nicolae Botici, Cornel Novac, Ioan Roșu, Pavel Ageu, Petru Cociu, Pavel Dârlea și Sidonia Voda câte 2 cor.; Petru Balint, George Iancu, Traian Țabic, Maria Precupaș și Dimitriu Iliș câte 3 coroane. Rozalia Muțiu, Laurențiu Juga, Trifon Dascăl, Ioan Leuca, Mihai Nicoară, Blașiu Codrean, Lucreția Ambruș și Petru Perva câte 4 cor.; Dr. Iustin Suciu, Emilia Ciorogar, Mihai Dragoi, Emilia Stefan, Corneliu Crețu, Liviu Papp, Pavel Siiartău și Ana Ignuța câte 5 cor.; Aurel Muntean, Iustin Moroșan, Laurențiu Toader și Petru Moțocan câte 7 cor.; Teodor Lazar 8 cor.; Aurelia Körösladányi, Enea Joldea și Traian Magier câte 10 cor.; Aurel Mircu 11 cor.; Alexiu Turic 12 cor.; și Ilie Moț 17 cor.;

Abonamente pentru organ: Teodor Câmpan, Ioan Crișan câte 2 cor. 50 fil.; Constantin Floruț 3 cor.; Trifon Dascăl, Dimitriu Iliș, Demian Sebeșeanu, Emilia Ciorogar, Mihai Nicoară, Mihai Dragoi, Simeon Neamțu, Nicodim Neagota, George Pleș, Aurel Mircu, Nicolae Dima, Nica Savu, George Lupuț, Petru Eleneș, Solomon Jurcoane, Constanța Muntean, Liviu Pap, Alexandru Terebenț, Ioan Crainic, Pavel Siiartău, Ana Ignuța, Ioan Funar, Petru Muntean, Ioan Voluntir, Ioan Marta, Nicolae Botici, Iustin Moroșan, Dimitrie Boar, Stefan Leucuța, Lucreția Ambruș, Stefan Capra, Pavel Stana, Alexiu Turic, Aurelia Körösladányi, Corneliu Crețu, Stefan Fericean, Laurențiu Toader, Ersilia Ștef, Petru Moțocan, Petru Cociu, Maria Precupaș P. Dârlea și I. Vașan câte 5 cor.

Pentru diplomă: Blașiu Codrean și Nicolau Botici câte 2 cor.

Aviz. Pentru membrii fondatori și spriginitori alăturăm la acest număr asemnată postală, rugându-i să trimită abonamentul restant la cassariul Reuniunii.

Poșta noastră.

Un dascăl dela sate. — Epistoala privitoare la cele trei cerculare s'ar putea publica numai dacă ar fi subscrisă, să vadă învățătorii cine-i îndeamnă la spriginirea organului.

I. M. in S. N'am știut unde te afli. Acum ți-am trimis însă toți numerii. Mai serie-ne câte ceva.

I. E. Tieran, Oravița. — Am dispus să se trimită cele cerute.

G. P. in B. — Fiind la conferință, n'am putut face cum a-și fi dorit.

V. Sepi. in V. — Am făcut tot posibilul. Pe durata morbului, de suplinire are să se îngrijască comuna bisericească suplent. Nu e nici legal nici frumos a se trage pentru suplinire din salariul învățătorului morbos.

La mai mulți cari s'au adresat la noi în acesta privință le dăm următorul răspuns: Mapa comitatului Arad se poate procura dela librăria *Toldi Lajos* Budapesta II. Fő utca 2 sz. cu prețul 2 cor. pe pânză 6 eventual 8. cor. Tot acolo se poate procura și mapele altor comitate etc. Tabelele de istoria naturală și recuizite fizizicale, dela firma *Erdély és Szabó VII. Károly* körut 3 sz. I. emelet. Cere-ți prin o carte de corespondință consemnarea recuizitelor și vă alegeți după plac.

Percu. Buteni. Noi nu avem stupărie. Adresează-te la redacția „Széttelintő méhészt” de acolo primești ori ce informațiune.

Non. — „Urania” va aranja reprezentațiuni pentru școlari în Arad, începând dela 2 Decembre. Nu știu dacă va escurge și prin provință. Vom cere informațiuni.

I. M. in BC. — Cel ce nu ia parte la adun. gener. nu poate avea cunoștință despre dispozițiile luate, mai ales dacă nici foaia nu o cetește. — Ne pare rău, dar luăm la cunoștință.

N. B. in A. — Am primit, la timpul său vom satisface. Nu le putem toate deodată.

D. B. in N. — Nu întârzia cu preluarea. Celelalte le vom aranja pe calea sa.

DIPLOME. — *Cei ce au solicitat tara pentru diplomă dar încă n'au primit-o, să se adreseze prezidiului prin o carte de corespondență, indicând anul susceperii sale în sânul reuniunii.*

N. N. N. — Așteptăm articli ocazionali, prelegeri practice, poezii și știri diverse pentru numărul de Crăciun. Despre decursul conferințelor de toamnă nu ne face nime raport.

Anunț.

Comitetul Reuniunii este convocat pe Joi în 23 Nov. v.
(6 Decembrie n.) a. c. 9 ore a. m. în localitatea școlii
centrale din Arad.

O B I E C T E :

1. Raportul prezidiului despre pașii întreprinși pentru încassarea taxelor curente și restante.
2. Raportul casarului despre rezultatele încassărilor.
3. Dispoziții privitoare la editarea organului.
4. Raportul bibliotecarului.
5. Dispoziții pentru augmentarea bibliotecii.
6. Alte afaceri curente.

Prezidiul.
